

NURİ KİLLİGİL MİLLİ SİLAH FABRİKASI

Dr. İlhami Pektaş

“İdealist bir Türk milliyetçisi” olan Nuri Killigil, 1911 ve 1912’de Trablusgarp Savaşı’nda Atatürk’le birlikte İtalyan işgaline karşı savaşıyor. Birinci Dünya Savaşı’nın sonuna doğru, 1918’de Kafkas İslam Ordusu Kumandanı olarak Bakü’yü Ermeni Taşnakların ve Rusların işgalinden kurtarıyor. Türkiye’de fazla bilinmeyen Nuri Killigil, I. Dünya Savaşı sırasında Azerbaycan’da ‘Bakü Fatihisi’ olarak adını tarihe yazdırmıştır. Nuri Killigil, Türk savunma sanayinin ilk özel sektör fabrikalarından biri olan Nuri Killigil 1938 yılında Zeytinburnu’nda kok kömürü satan bir şirketi satın alıp burayı silah üreten fabrikaya dönüştürdü. Bu fabrikada tabanca, matara, demir çubuk, gaz maskesi ve mermi üretimi yaptı. Daha sonra fabrikayı sütlüceye taşıyarak burada silah, havan, havan mermisi ve mühimmat üretmeye başladı.

1944 yılı sonuna doğru Türkiye Cumhuriyeti yaralarını sarmaya ve kendi savunma sanayisini kurmaya çalışıyordu. Bu dönem savaşa giren ülkelerin toparlanmaya çalıştığı, Birleşmiş Milletler’in oluşturulduğu, Ortadoğu’da İsrail devletinin kurulduğu, Türk-Amerikan ilişkilerinin geliştiği yıllardı. Savaş bize kendi sanayimizi, silahımızı üretmemiz gerektiğini göstermişti.

Arap-İsrail Savaşı’nda Arap orduları için silah ve cephane üretti. Filistin halkının hak ve özgürlük mücadelesini, Filistinlilere silah ve cephane göndermek suretiyle destekledi. Ancak bu faaliyetler şimdi de olduğu gibi ABD ve İsrail’in o dönemdeki menfaatlerine hiç uygun değildi. Bu nedenle Nuri Paşanın silah fabrikasına sabotaj yapıldı, patlamada Nuri Paşa’yla birlikte fabrikada çalışan 28 kişi hayatını kaybetti. Yapılan bu sabotaj çok önemli bir milli sanayi sektörümüz olan silah sanayini ortadan kaldırdı. Fabrikanın havaya uçurulmasından sonra Türkiye dışarıdan silah ve mühimmat satın almaya başladı.